

Competența specială în materia contractelor cu consumatorii: Studiu de caz

Glodeanu, Romeo

Veröffentlichungsversion / Published Version

Zeitschriftenartikel / journal article

Empfohlene Zitierung / Suggested Citation:

Glodeanu, R. (2020). Competența specială în materia contractelor cu consumatorii: Studiu de caz. *Revista EuRoQuod*, 4, 4-17. <https://doi.org/10.5281/zenodo.4653687>

Nutzungsbedingungen:

Dieser Text wird unter einer CC BY-NC Lizenz (Namensnennung-Nicht-kommerziell) zur Verfügung gestellt. Nähere Auskünfte zu den CC-Lizenzen finden Sie hier: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.de>

Terms of use:

This document is made available under a CC BY-NC Licence (Attribution-NonCommercial). For more information see: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>

Competența specială în materia contractelor cu consumatorii.

Studiu de caz

The Special Jurisdiction over consumer contracts. A Case Study

Romeo Glodeanu

judecător, Curtea de Apel București
 doctorand, Facultatea de Drept a Universității București
 membru EuRoQuod

Rezumat

Regulamentul competenței judiciare aplicabil în statele membre U.E. are vocația de a governa toate materiile juridice civile și comerciale, în lipsa unor limitări exprese în conținutul său. Pe lângă regula generală ce stabilește competența de soluționare a unei cauze concrete cu elemente de extraneitate în favoarea instanțelor de la domiciliul pârâtului, Regulamentul fixează și o serie de alte competențe speciale, printre acestea figurând și cea din materia litigiilor derivând din contracte încheiate cu consumatorii. Reguli speciale de competență au fost enunțate în această materie, în scopul protejării consumatorului, considerat partea contractuală mai slabă din punct de vedere economic și informațional. De la aceste reguli jurisdicționale cu caracter special au fost prevăzute și excepții, dat fiind echilibrul sensibil mai apropiat regăsit în anumite contracte între drepturile și obligațiile părților semnatare, profesionist (operator economic) și consumator.

Prezentul articol își propune a aborda problematica derogării de la regulile speciale de competență stabilite în favoarea consumatorilor și, în mod particular, interacțiunea dintre aceste derogări și Directiva privind clauzele abuzive din contractele încheiate cu consumatorii.

Abstract

The jurisdiction regulation applicable in the EU Member States has the vocation to govern all civil and commercial legal matters, in the absence of express limitations provided in its content. In addition to the general rule establishing the jurisdiction to settle a specific case with internationality elements in favor of the courts of the defendant's domicile, the Regulation also sets out a number of other special provisions, including, among others, litigation arising out of consumer contracts. Special rules of jurisdiction have been set out in this matter, in order to protect the consumer, who is considered the weaker part of the contract from an economic and informational point of view. Exceptions to these special jurisdictional rules have been also provided, given the significantly closer balance found in certain contracts between the rights and obligations of the signatory parties, professional (economic operator) and consumer.

This article aims to address the issue of the derogation from the special rules of competence established in favor of consumers and, in particular, the interplay between these derogations and the Directive on unfair terms in consumer contracts.

Cuvinte cheie: *Regulamentul nr.1215/2012, consumatori, competență specială, reguli derogatorii, clauze abuzive, clauză atributivă de competență.*

Keywords: *Regulation no. 1215/2012, consumers, special competence, derogating rules, abusive clauses, attributive competence clause.*

DOI:10.5281/zenodo.4653687

1. Cadrul general al materiei

Unul din obiectivele fundamentale ale Uniunii Europene este acela de a crea, menține și dezvolta un spațiu de libertate, securitate și justiție care să faciliteze accesul cetățenilor europeni la justiție, în mod special prin intermediul principiului recunoașterii de către statele membre în mod reciproc a hotărârilor definitive judiciare și extrajudiciare în materiile civilă și comercială.

În acest context, legiuitorul european a apreciat că adoptarea unor norme care să unifice dispozițiile din dreptul intern al fiecărui stat membru referitoare la conflictele de competență în materie civilă și comercială constituie o condiționalitate indispensabilă. Aceasta ar fi creat premisele necesare recunoașterii și executării rapide a hotărârilor definitive pronunțate într-un stat membru în toate celelalte state membre ale Uniunii Europene.

Regulamentul (U.E.) nr.1215 din 12 decembrie 2012 al Parlamentului European și al Consiliului privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială reprezintă instrumentul juridic unional cu caracter imperativ și de aplicare directă ce răspunde obiectivului mai sus menționat.

În principiu, normele de competență enunțate de acest regulament prezintă un grad ridicat de previzibilitate și se întemeiază pe fundamentul în acord cu care competența judiciară este atrasă, în general, de domiciliul pârâtului. Această regulă de bază comportă doar câteva excepții în ipoteze bine definite în care materia litigiului sau autonomia părților justifică un alt punct de legătură, deci opțiunea pentru o altă instanță decât cea de la domiciliul sau sediul chematului în judecată.

Astfel de excepții sunt grefate pe existența unei legături strânse între instanță și acțiune sau pe imperativul bunei administrări a justiției. În mod particular, excepțiile de la principiul general al competenței instanței de la locul domiciliului/sediului pârâtului sunt admise pe temeiul calității părților, respectiv în cadrul contractelor de asigurare, al contractelor de muncă sau al celor încheiate cu consumatorii, cu referire la care s-a considerat că partea defavorizată, și anume asiguratul, angajatul, consumatorul, trebuie protejată prin norme de competență mai favorabile intereselor sale decât normele generale.

S-a apreciat de către legiuitorul unional, cel mai probabil întemeiat pe regulile existente în marea majoritate a sistemelor de drept intern al statelor membre, că părțile menționate sunt mai slabe din punct de vedere economic și mai puțin experimentate juridic, astfel încât nu trebuiesc a fi descurajate să acționeze în justiție prin obligarea lor de a formula acțiunea în fața instanțelor statului pe al cărui teritoriu se află sediul cocontractantului.

Competența în materia contractelor încheiate de consumatori este reglementată de Secțiunea 4 denumită „Competența în materia contractelor încheiate cu consumatorii” a Capitolului II al Regulamentului nr.1215/2012, purtând denumirea Competența, în cadrul art.17-19.

Articolul 17 constituie cadrul general al materiei și stabilește faptul că aplicabilitatea sa este circumscrisă noțiunilor de consumator, respectiv de materie contractuală. Dacă noțiunea de consumator, deși nedefinită ca atare, rezultă din interpretarea dispozițiilor art.17 alin.(1), cea de materie contractuală nu primește o definiție în conținutul Regulamentului, însă configurarea sa juridică a fost realizată de-a lungul timpului în jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene.

Astfel, consumatorul este orice persoană fizică sau grup de persoane fizice constituite în asociații ce încheie un contract într-un scop ce se situează în afara domeniului său profesional, așadar în scopul de satisfacere a propriilor necesități de consum privat, în timp ce ”materia contractuală” nu trebuie interpretată prin referire la dreptul național, ci în mod autonom, în această noțiune urmând a se încadra toate obligațiile care își au originea în contractul a cărui neexecutare

este invocată în susținerea acțiunii reclamantului¹. În continuare, s-a arătat că aplicarea normei de competență prevăzute la articolul 17 nu impune încheierea unui contract între părțile la procedură, dar presupune totuși existența unei obligații juridice care a fost liber consimțită de o persoană față de altă persoană și pe care se întemeiază acțiunea reclamantului, astfel încât această normă de competență se întemeiază pe cauza acțiunii, iar nu pe identitatea părților.

Identificarea unei obligații liber asumate de către o parte în raportul juridic încheiat cu cealaltă/celelalte reprezintă o condiție *sine qua non* pentru constatarea existenței "materiei contractuale" în sens autonom european, din moment ce prevederile art.7 pct.1 lit.a)-b) din Regulamentul nr.1215/2012 leagă competența judiciară de locul executării "obligației liber asumate" anterior.

În cadrul juridic astfel configurat conform celor mai sus expuse, art.17 din Regulamentul nr.1215/2012 dispune în sensul că, în ceea ce privește un contract încheiat de un consumator, competența se determină după regulile speciale enunțate de Secțiunea nr.4 în acele situații în care: (a) contractul are ca obiect vânzarea de bunuri mobile corporale în rate egale, fixe și eşalonate; (b) contractul are ca obiect un împrumut rambursabil în rate egale, fixe și eşalonate sau orice altă formă de credit încheiat în scopul finanțării vânzării de bunuri mobile corporale; (c) în toate celelalte cazuri, contractul a fost încheiat cu o persoană care desfășoară activități comerciale sau profesionale în statul membru pe teritoriul căruia este domiciliat consumatorul sau, prin orice mijloace, își direcționează activitățile spre acel stat membru sau spre mai multe state, inclusiv statul membru respectiv, iar contractul intră în sfera de acțiune a acestor activități.

Alineatul (2) al articolului susmenționat prevede o regulă de competență particulară, regăsită și în alte materii, și anume atunci când un consumator încheie un contract cu o parte care nu are domiciliul pe teritoriul unui stat membru, însă deține o sucursală, agenție sau altă unitate pe teritoriul unuia dintre statele membre, se consideră, în cazul litigiilor rezultând din activitatea sucursalei, agenției sau unității, că partea în cauză are domiciliul pe teritoriul statului membru respectiv.

De asemeni, și element esențial din perspectiva speței ce va fi prezentată în cadrul prezentului articol, secțiunea nr.4 nu se aplică în cazul contractelor de transport altele decât cele care, pentru un preț forfetar, oferă o combinație între călătorie și cazare.

Așadar, art.17 alin.(1) din Regulamentul nr.1215/2012 conține o listă exhaustivă a contractelor încheiate între profesioniști și consumatori în privința cărora se aplică regulile de competență specială enunțate de art.18 din acest act unional. Dispozițiile acestui alineat trebuie să facă obiectul unei interpretări stricte, dat fiind că acestea constituie derogări nu numai de la norma de competență generală regăsită la art.4 alin.(1) din Regulament, dar și de la noimele de competență specială contractuală ce sunt prevăzute la art.7 pct.1 din acest act (ce corespunde art.5 pct.1 din Regulamentul nr.44/2001)².

Cadrul general al contractelor cu consumatorii este enunțat de art.17 alin.(1) lit.c) fiind reprezentat de toate acele contracte ce au fost încheiate de un consumator cu o persoană care desfășoară activități comerciale sau profesionale în statul membru pe teritoriul căruia este domiciliat consumatorul sau, prin orice mijloace, își direcționează activitățile spre acel stat membru sau spre mai multe state, inclusiv statul membru respectiv, iar contractul intră în sfera de acțiune a acestor activități. În plus, cadrul general este completat de acele contracte ce au ca obiect vânzarea de

¹Cauza C-25/18, Hotărârea din data de 08 mai 2019, Brian Andrew Kerr v Pavlo Postnov and Natalia Postnova, ECLI:EU:C:2019:86, disponibilă pe site-ul www.europa-lex.eu.

²Cauza C-215/18, Hotărârea din data de 26 martie 2020, Libuse Kralova c.Primeria Air Scandinavia A/S, ECLI:EU:C:2020:235, disponibilă pe site-ul www.curia.europa.eu.

bunuri mobile corporale în rate egale, fixe și eșalonate sau când are ca obiect un împrumut rambursabil în rate egale, fixe și eșalonate sau orice altă formă de credit încheiat în scopul finanțării vânzării de bunuri mobile corporale.

Excepția de la acest cadru este edictată de alin.(3) al art.17, în acord cu care Secțiunea nr.4 nu se aplică în cazul contractelor de transport altele decât cele care, pentru un preț forfetar, oferă o combinație între cazare și călătorie.

Prin urmare, nu toate contractele încheiate între profesioniști și consumatori intră în sfera de aplicare a articolului 17 din Regulamentul competenței judiciare. Sunt excluse acele contracte de transport încheiate de persoanele fizice (consumatori) cu profesioniști (societăți de transport), precum sunt societățile de transport maritim, fluvial, feroviar, rutier sau aerian. În aceste condiții, s-a arătat în jurisprudența instanței de la Luxembourg că, rezultă fără ambiguitate din formularea dispoziției menționate (art.17 alin.3, *subl.ns.*) că, în împrejurări cum sunt cele în discuție în litigiul principal, un pasager aerian care nu a cumpărat un pachet de servicii turistice, ci doar un simplu bilet de avion pentru un zbor, nu se poate prevala de normele de competență specială referitoare la contractele încheiate de consumatori cuprinse în Regulamentul nr. 1215/2012¹. De asemeni, sunt excluse și alte tipuri de contracte, neprevăzute de art.17 alin.(1), spre exemplu contractele de credit oferite consumatorilor pentru bunuri imobile rezidențiale².

2. Aplicație practică. Studiu de caz

Prin cererea înregistrată pe rolul Judecătoriei Buftea la data de 07.03.2019, sub nr. 4091/94/2019, reclamantul I.L.I. în contradictoriu cu pârâta R.L., a solicitat obligarea pârâtei la plata sumei de 400 de euro, reprezentând compensație conform art. 5 și art. 7 alin. 1 lit. b) din Regulamentul CE 261/2004 pentru anularea zborului FR2103. Totodată, a solicitat obligarea pârâtei la plata dobânzii legale penalizatoare și a cheltuielilor de judecată.

Prin sentința civilă nr. 5042/11.09.2019, Judecătoria Buftea a admis cererea ce privește reclamant I.L.I. și pe pârât R.L., a obligat pârâta la plata către reclamant a sumei de 400 euro (echivalentul în lei la data plății) reprezentând compensație întârziere zbor, la care se adaugă dobânda legală penalizatoare calculată asupra acestei sume începând cu data de 07.03.2019 și până la data plății integrale a debitului și a obligat pârâta la plata către reclamant a sumei de 50 lei cu titlu de cheltuieli de judecată, reprezentând taxă judiciară de timbru.

Împotriva acestei sentințe, pârâta R.L. a formulat cererea de apel solicitând admiterea cererii, în principal anularea sentinței apelate ca nelegală, admiterea excepției necompetenței generale a instanțelor române și respingerea cererii de chemare în judecată ca nefiind de competența instanțelor române în conformitate cu dispozițiile art. 480 alin. 4 din Codul de procedură civilă raportat la art. 129 alin. 2, pct. 1 din Codul de procedură civilă, coroborat cu art. 25 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012. În subsidiar solicită schimbarea în tot a sentinței civile nr. 5042/11.09.2019 în sensul respingerii cererii de chemare în judecată ca nefondată.

Prin decizia civilă nr. 277/A din 03.02.2020, pronunțată de Tribunalul Ilfov – Secția Civilă, s-a admis apelul formulat de apelanta-pârâtă R.L., în contradictoriu cu intimatul-reclamant I.L.I., având ca obiect cerere valoare redusă, împotriva sentinței civile nr. 5042/11.09.2019, pronunțată de Judecătoria Buftea.

¹ Cauza C.J.U.E. nr.C-464/18, Hotărârea din data de 11 aprilie 2019, ZX c.Ryanair DAC, ECLI: EU:C:2019:311, disponibilă pe site-ul www.curia.europa.eu.

²Reglementate de Directiva nr. 2014/17/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 4 februarie 2014 privind contractele de credit oferite consumatorilor pentru bunuri imobile rezidențiale și de modificare a Directivelor 2008/48/CE și 2013/36/UE și a Regulamentului (UE) nr. 1093/2010.

A schimbat în tot sentința apelată în sensul că a respins cererea de chemare în judecată ca nefiind de competența instanțelor române.

Pentru a pronunța această decizie, Tribunalul a reținut următoarele:

Motivul de apel privind soluția dată de prima instanță asupra excepției necompetenței instanțelor române a fost apreciat drept întemeiat.

Astfel, Regulamentul CE nr. 261/2004, pe care reclamantii și-au întemeiat cererea, nu conține dispoziții speciale privind competența instanțelor în ceea ce privește judecarea acțiunilor având ca obiect plata despăgubirilor de către operatorii de transport, astfel încât este aplicabil dreptul comun în materie și anume Regulamentul CE nr. 1215/2012, privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială.

Potrivit art.1 din Regulamentul CE nr.1215/2012, domeniul de aplicare cuprinde materiile civilă și comercială, constatându-se astfel că raportul juridic dedus judecării în prezenta cauză are natură civilă, nefăcând parte din materiile expres excluse de la aplicarea regulamentului.

Regula generală în materie de competență este stabilită prin art. 4 din Regulament, potrivit căruia, sub rezerva dispozițiilor prezentului regulament, persoanele domiciliat pe teritoriul unui stat membru sunt acționate în justiție, indiferent de naționalitatea lor, în fața instanțelor respectivului stat membru.

Cu toate acestea, art. 25 din Regulament nr. 1215/2012 prevede posibilitatea încheierii de convenții pentru alegerea competenței, cu precizarea că respectiva convenție atributivă de competență se încheie: a) în scris sau verbal cu confirmare scrisă; b) într-o formă conformă cu obiceiurile statornicite între părți; sau c) în comerțul internațional, într-o formă conformă cu uzanța cu care părțile sunt sau ar trebuie să fie la curent și care, în cadrul acestui tip de comerț, este cunoscută și respectată cu regularitate de către părțile la contractele de tipul pe care îl implică domeniul comercial respectiv.

Alin. 2 al art. 25 din Regulament prevede că „Orice comunicare sub formă electronică care permite consemnarea durabilă a convenției este considerată ca fiind „în scris”.

Apelanta-pârâtă a invocat o clauză atributivă de competență înscrisă la art.2.4 din Termenii și Condițiile Generale ce fac parte din contractul de transport încheiat de aceasta cu pasagerii, în temeiul căreia competența în soluționarea oricărui litigiu izvorât în legătură cu contractul de transport aparține instanțelor irlandeze.

Contractul de transport a fost încheiat de părți în formă electronică, iar acordul reclamantului privind clauzele cuprinse în Termenii și Condițiile Generale a fost exprimat prin tehnica de acceptare prin „click”.

Prin înscrisurile existente la fila 26 și respectiv 27-31 dosar fond, apelanta-pârâta a făcut dovada atât a existenței clauzei atributive de competență la momentul la care reclamantul a rezervat bilete de avion pe site cât și exprimarea, prin tehnica de acceptare prin „click”, a acordului reclamantului referitor la clauzele Termenilor și Condițiilor Generale, anterior achiziționării билетelor de avion.

Tribunalul a apreciat îndeplinită condiția impusă de alin.(2) a art.25 din Regulamentul (UE) nr.1215/2012, a consemnării durabile a convenției încheiate prin comunicare sub formă electronică, reținând în acest sens că sunt incidente considerentele reținute de Curtea de Justiție a Uniunii Europene în Hotărârea pronunțată la 21.05.2015 în cauza C-322/14 Jaouad El Majdoub vs. CarsOnTheWeb.DeutschlandGmbH. Astfel, Curtea a reținut că:

„Articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială trebuie interpretat în sensul că tehnica de acceptare prin „click” a condițiilor generale ale unui contract de vânzare, precum cel în discuție în litigiul principal, încheiat pe cale electronică,

care conține o convenție atributivă de competență, constituie o comunicare sub formă electronică ce permite consemnarea durabilă a convenției, în sensul acestei dispoziții, atunci când această tehnică asigură posibilitatea imprimării și a salvării textului acestora înaintea încheierii contractului”.

Chiar dacă Hotărârea din 21.05.2015 se referă la interpretarea art.23 alin.(2) din Regulamentul CE nr. 44/2001, Tribunalul a reținut că acest text se referă tot la încheierea unei convenții atributive de competență, iar alin. (2) al acestui articol cuprinde dispoziții identice cu cele din art. 25 alin. (2) din Regulamentul CE nr. 1215/2012, prevăzând că „Orice comunicare sub formă electronică care permite consemnarea durabilă a convenției este considerată ca fiind „în scris”.

Așadar, instanța de apel a apreciat că interpretarea Curții din hotărârea pronunțată la 21.05.2015 în cauza C-322/14 sub aspectul îndeplinirii condiției comunicării sub formă electronică, ce permite consemnarea durabilă a convenției, este incidentă și în cauza de față.

Așa cum a reținut Curtea, «În această privință, dintr-o interpretare literală a acestei dispoziții, reiese că aceasta impune să fie oferită „posibilitatea” de consemnare durabilă a convenției atributive de competență, indiferent dacă textul condițiilor generale a fost efectiv consemnat în mod durabil de către cumpărător ulterior sau anterior bifării căsuței care indică faptul că acceptă condițiile menționate.»

Prin urmare, era pe deplin valabilă și eficientă clauza atributivă de competență inserată în art.2.4 din contract - Termenii și Condițiile Generale, în condițiile în care intimatul-reclamant a avut posibilitatea de a imprima și salva textul Termenilor și Condițiilor Generale anterior bifării căsuței care indica faptul că acesta acceptă aceste condiții iar toate aceste operațiuni puteau fi făcute anterior achiziționării efective a билетelor de avion.

În ceea ce privește motivarea reținută de prima instanță în respingerea excepției de necompetență a instanțelor române, Tribunalul a învederat că, deși argumentele primei instanțe sunt corecte și pertinente, trebuie avut în vedere că pentru soluționarea chestiunii competenței în prezenta cauză, raționamentul trebuie completat cu argumentele expuse în prezenta decizie referitoare la clauza atributivă de competență prin care părțile derogă, prin acordul lor, de la regula generală.

Astfel, interpretarea dată de Curtea de Justiție în cauza C- 204/08 (*Peter Rehder c. Air Baltic Corporation*) privește regula generală de competență în cadrul căreia, într-adevăr, instanța competentă să judece o cerere de compensații întemeiată pe Reg. (CE) nr. 261/2004 prin raportare la art. 5 pct. 1 lit. (b) a doua liniuță din Reg. (CE) nr. 44/2001, este la alegerea reclamantului instanța în circumscripția căreia se găsește locul de plecare sau locul de sosire a avionului.

Însă această regulă privind opțiunea reclamantului de alegere a instanței nu a negat posibilitatea derogării prin existența unei clauze atributive de competență existentă în raporturile dintre operatorul de transport aerian și pasager. Tocmai în acest sens, art. 23 din Reg.(CE) nr. 44/2001 (respectiv art. 25 din Reg. U.E nr. 1215/2012) prevede reguli referitoare la clauza atributivă de competență. Mai mult, ca argument logic, trebuie constatat că Hotărârea din 21.05.2015 în cauza C-322/14 *Jaouad El Majdoub vs. CarsOnTheWeb.DeutschlandGmbH*, a fost pronunțată la un moment ulterior soluționării cauzei C-204/08 (*Peter Rehder c. Air Baltic Corporation*), astfel că analiza competenței în prezenta cauză nu poate fi limitată prin raportare doar la Hotărârea din cauza C-204/08, ci dimpotrivă trebuie valorificate și statuările din cuprinsul Hotărârii date în cauza C-322/14.

În același sens, la par. 26 din Hot. din 21.05.2015 (cauza C-322/14), Curtea a reținut:

«În primul rând, articolul 23 alineatul (1) din Regulamentul Bruxelles I indică în mod clar că domeniul său de aplicare se limitează la cazurile în care competența revine unei instanțe prin „convenția” părților. Astfel cum rezultă din considerentul (11) al regulamentului, acest acord de

voință al părților este cel care justifică supremația acordată, în numele principiului autonomiei de voință, alegerii unei instanțe, alta decât cea care ar fi fost eventual competentă potrivit regulamentului menționat (Hotărârea Refcomp, C-543/10, EU:C:2013:62, punctul 26). »

De asemenea, raportat la calitatea de consumator a intimatului-reclamant, potrivit art. 17 alin. (3) din Reg. (UE) nr.1215/2012, „prezenta secțiune (nr. 4 referitoare la reguli specifice privind Competența în materia contractelor încheiate de consumatori), nu se aplică în cazul contractelor de transport altele decât cele care, pentru un preț forfetar, oferă o combinație între călătorie și cazare, astfel încât clauza atributivă de competență – inserată în contractul de transport din prezenta cauză (exclus de la regulile specifice din Secțiunea 4) și însușită la momentul achiziționării biletului de avion – nu este o clauză abuzivă, ci, dimpotrivă, una valabilă.

Pe cale de consecință, valorificând interpretarea dată de instanța europeană, Tribunalul a constatat că, în cauză, între părți a intervenit o clauză atributivă de competență, legal însușită de intimatului-reclamant, în virtutea căreia competența de soluționare a litigiului aparține instanțelor de judecată din Irlanda.

Prin urmare, Tribunalul, în temeiul art. 480 alin. (2) rap. la art. 132 alin. (4) C.proc.civ. a admis apelul, a schimbat în tot sentința apelată în sensul că a respins cererea de chemare în judecată ca nefiind de competența instanțelor române.

Împotriva acestei decizii, a formulat recurs recurentul-reclamant I.L.I., prin care a solicitat admiterea recursului și casarea în tot a Deciziei nr. 277/A din 03.02.2020, cu trimitere spre rejudecare la instanța inferioară; cu obligarea părâtei-apelante la plata cheltuielilor de judecată.

Prin decizia nr.875/11.11.2020, Curtea de Apel a respins recursul ca nefondat.

Pentru a pronunța această soluție instanța de recurs a reținut că, recurentul, I.L.I., contestă statuările instanței de apel ce a admis excepția necompetenței generale a instanțelor române și a respins acțiunea în despăgubiri promovată de acesta împotriva intimatei R.L. ca nefiind de competența instanțelor române.

În susținerea poziției sale procesuale, recurentul, prin apărător, a invocat caracterul abuziv al clauzei inserată în contractul de transport încheiat cu societatea-intimată prin care competența de soluționare a eventualelor litigii dintre părți urma a reveni instanțelor de la sediul intimatei, respectiv din Irlanda, și a învederat o serie de hotărâri pronunțate de Curtea de Justiție a Uniunii Europene (C.J.U.E.) prin care, în opinia sa, instanța europeană s-a pronunțat asupra caracterului abuziv al clauzei contractuale ce atribuie competența de soluționare a litigiilor derivând din contractele încheiate cu consumatorii în favoarea instanțelor de la sediul profesionistului.

Cu titlu prioritar, Curtea a notat că, în acord cu dispozițiile art.1064 din Codul de procedură civilă, dispozițiile prezentei cărți (Cartea a VII-a privitoare la Procesul civil internațional) se aplică proceselor de drept privat cu elemente de extraneitate în măsura în care prin tratatele internaționale la care România este parte, prin dreptul Uniunii Europene sau prin legi speciale nu se prevede altfel.

Astfel, dispozițiile acestei cărți a VII-a a Codului de procedură civilă, printre altele inclusiv cele referitoare la competența judiciară în litigiile cu elemente de extraneitate, urmează a fi aplicabile unei cauze concrete, dar în acele ipoteze factice în care prevederile acestei cărți nu sunt înlăturate de la aplicare prin prevederile ale tratatelor internaționale ratificate de România, prin dispoziții ale dreptului Uniunii Europene sau prin prevederile unei legi speciale.

Or, în cauza de față, prevederile Cărții a VII-a a Codului de procedură civilă sunt înlăturate de la aplicare de reglementările Uniunii Europene aplicabile, atât cele aplicabile fondului raportului juridic având ca obiect despăgubirile pretinse de recurent, respectiv Regulamentul (CE) nr. 261/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 februarie 2004 de stabilire a unor norme comune în materie de compensare și de asistență a pasagerilor în eventualitatea

refuzului la îmbarcare și anulării sau întârzierii prelungite a zborurilor, cât și cele aplicabile competenței judiciare de soluționare a prezentului litigiu, respectiv Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială.

Aceasta întrucât, potrivit stipulațiilor art.148 alin.(2) din Constituția României, ca urmare a aderării, prevederile tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, precum și celelalte reglementări comunitare cu caracter obligatoriu, au prioritate față de dispozițiile contrare din legile interne, cu respectarea prevederilor actului de aderare.

În continuare, analizând pe fond recursul promovat de I.L.I., Curtea reține că acesta a susținut nulitatea absolută a clauzei din contractul de transport încheiat cu intimata R.L. ce conferă competență de soluționare a eventualelor litigii dintre părți instanțelor judecătorești de la sediul societății intimată (în speță, instanțelor irlandeze), iar în acest sens a invocat statuările C.J.U.E. din cauzele conexe C-240 și C-244/1998 Océano Grupo Editorial SA, C-137/08 VB Pénezügyi Lízing Zrt., precum și C-204/08 Peter Rehder împotriva Air Baltic Corporation, din conținutul cărora recurentul, prin apărătorul său, a citat în mod extensiv.

Examinând cele trei decizii susmenționate, Curtea a reținut că două dintre acestea (cauzele conexe C-240 și C-244/1998 și C-137/08) au supus analizei C.J.U.E. chiar problematica clauzelor atributive de competență în contractele încheiate între profesioniști și consumatori, în timp ce cea de-a treia cauză (C-204/08) a avut ca obiect interpretarea de către Curtea de la Luxembourg a sintagmei „locul dintr-un stat membru unde, în temeiul contractului, au fost sau ar fi trebuit să fie prestate serviciile”, care figurează la articolul 5 punctul 1 litera (b) a doua liniuță din Regulamentul nr. 44/2001 (actualul art.7 pct.1 lit.(b) a doua liniuță din Regulamentul nr.1215/2012, ce a înlocuit cu începere din data de 10 ianuarie 2015 Regulamentul nr.44/2001), în cazul unui transport aerian de persoane dintr-un stat membru cu destinația într-un alt stat membru, în contextul unei cereri de compensații întemeiate pe Regulamentul nr. 261/2004.

În cauzele ce au privit problematica clauzelor atributive de competență în favoarea instanțelor de la sediul profesionistului, și care prezintă un interes și din perspectiva prezentului demers judiciar, Curtea a notat că instanța europeană a avut aceeași abordare.

Astfel, a fost statuat de către C.J.U.E. că, în ceea ce privește o clauză care a fost inserată fără a face obiectul unei negocieri individuale într-un contract încheiat între un consumator și un vânzător sau un furnizor și care conferă o competență exclusivă instanței în raza căreia era situat sediul vânzătorului sau al furnizorului, Curtea a statuat, la punctul 24 din Hotărârea Océano Grupo Editorial și Salvat Editores, că o astfel de clauză trebuie considerată abuzivă în sensul articolului 3 din Directiva nr.93/13 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii, în cazul în care, în contradicție cu cerința de bună-credință, provoacă un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților care decurg din contract, în detrimentul consumatorului.

Sub acest aspect s-a arătat că, trebuie să se arate că clauza la care se referea întrebarea instanței naționale din acțiunea principală, la fel ca și o clauză care are ca obiect conferirea competenței, pentru toate litigiile care decurg din contract, instanței în raza căreia se află sediul vânzătorului sau al furnizorului, creează în sarcina consumatorului obligația de a se supune competenței exclusive a unei instanțe care poate fi departe de domiciliul său, ceea ce poate face mai dificilă prezentarea sa în fața acesteia. În cazul unor litigii având ca obiect sume limitate, cheltuielile implicate în sarcina consumatorului pentru a compărea în fața instanței s-ar putea dovedi disuasive și l-ar putea determina pe acesta să renunțe la orice acțiune în justiție sau la orice apărare. O astfel de clauză intră, așadar, în categoria celor având ca obiect sau ca efect excluderea sau obstrucționarea dreptului consumatorului de a introduce acțiuni în justiție, categorie prevăzută la punctul 1 litera (q) din anexa la Directiva nr.93/13.

S-a mai arătat de către C.J.U.E. că, în plus, o astfel de clauză de stabilire a competenței jurisdicționale exclusive permite vânzătorului sau furnizorului gruparea tuturor litigiilor aferente activității sale profesionale în fața unei singure instanțe, care nu este cea în raza căreia are reședința consumatorul, ceea ce facilitează în același timp organizarea prezentării vânzătorului sau a furnizorului menționat în instanță și o face mai puțin oneroasă.

Prin urmare, C.J.U.E. a reținut că, instanțele naționale trebuie să dispună din oficiu măsuri de cercetare judecătorească pentru a stabili dacă o clauză prin care se atribuie competență jurisdicțională teritorială exclusivă, ce figurează în contractul care face obiectul unui litigiu cu care este sesizată și care a fost încheiat între un vânzător sau un furnizor și un consumator, intră în domeniul de aplicare al directivei și, în caz afirmativ, trebuie să aprecieze din oficiu eventualul caracter abuziv al unei astfel de clauze.

În privința cauzei C-204/08 Peter Rehder împotriva Air Baltic Corporation, Curtea de la Luxembourg a statuat că articolul 5 punctul 1 litera (b) a doua liniuță din Regulamentul nr. 44/2001 (astfel cum am arătat, într-o formulare identică actualul art.7 pct.1 lit.b) a doua liniuță din Regulamentul nr.1215/2012) trebuie interpretat în sensul că, în cazul unui transport aerian de persoane dintr-un stat membru cu destinația într-un alt stat membru, efectuat în temeiul unui contract încheiat cu o singură companie aeriană, care este operatorul de transport efectiv, instanța competentă să judece o cerere de compensații întemeiată pe acest contract de transport și pe Regulamentul nr. 261/2004 este, la alegerea reclamantului, instanța în circumscripția căreia se găsește locul de plecare sau locul de sosire a avionului, astfel cum aceste locuri sunt convenite în contractul respectiv.

Astfel, rezumând deciziile mai sus expuse, Curtea a reținut că, în principiu, o clauză atributivă de competență inserată în contractele încheiate între consumatori și profesioniști în favoarea instanțelor de la sediul acestora din urmă este prohibită de legislația de protecție a drepturilor consumatorilor edictată la nivelul U.E., în mod special aici interesând Directiva nr.93/13 privind clauzele abuzive, o astfel de clauză fiind apreciată ca fiind abuzivă de instanța unională. Pentru ipoteza lipsei unei astfel de clauze atributive de competență sau în acele cazuri în care o astfel de clauză este declarată abuzivă de instanțele naționale, un consumator are dreptul, la alegerea sa, de a sesiza fie instanța de la locul de plecare al avionului, fie instanța de la locul de sosire a avionului, în acele acțiuni civile având ca obiect compensații întemeiate pe contractul de transport încheiat cu operatorul de transport aerian și pe Regulamentul nr. 261/2004.

Aceste ipoteze juridice mai sus prezentate, invocate în cererea de recurs, nu sunt însă aplicabile cauzei concrete deduse judecării pe calea prezentului demers judiciar.

În acest sens, relevante sunt dispozițiile art.17 alin.(3) din Regulamentul nr.1215/2012, privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială, inserate în cadrul Secțiunii nr.4 a Capitolului I, denumită competența în materia contractelor încheiate de consumatori.

Potrivit mențiunilor acestui articol, prezenta secțiune (deci întreaga secțiune nr.4) nu se aplică în cazul contractelor de transport altele decât cele care, pentru un preț forfetar, oferă o combinație între călătorie și cazare. Deci, textul legal redat exclude contractele de transport din reglementarea europeană dedicată competenței judiciare în materia contractelor încheiate de consumatori, cu excepția acelor contracte care grupează călătoria (transportul) și cazarea. Prin urmare, contractelor de transport încheiate de consumatori nu le sunt aplicabile dispozițiile de protecție enunțate de Secțiunea nr.4 a Capitolului I din Regulamentul nr.1215/2012. În privința acestor contracte de transport încheiate de consumatori și profesioniști -operatori de transport, precum sunt și operatorii de transport aerian- devin aplicabile celelalte dispoziții cu caracter general ale Regulamentului nr.1215/2012, în mod special cele referitoare la prestările de servicii executate

pe baze contractuale.

Constatarea mai sus expusă nu este contrazisă de spețele C.J.U.E. mai sus menționate. Sesizările instanțelor naționale din spețele indicate s-au întemeiat pe alt tip de contracte decât cele de transport aerian, iar atunci când situația faptică implica existența unui astfel de contract de transport aerian, precum a fost cazul în speța C-204/08, ipotezei factice îi lipsea existența unei clauze atributive de competență, precum în cauza de față. Astfel, în cauzele conexe C-240 și C-244/1998 Océano Grupo Editorial SA situația faptică privea contracte de vânzare-cumpărare de bunuri cu plata în rate, în timp ce în cauza C-137/08 VB Pénzügyi Lízing Zrt. Era în discuție un contract de împrumut pentru finanțarea achiziționării unui autoturism.

Pe cale de consecință, astfel după cum a reținut în esență și instanța de apel, prezentei cauze îi sunt pe deplin incidente dispozițiile art.25 alin.(1) din Regulamentul nr.1215/2012, în conformitate cu care, dacă prin convenția părților, indiferent de domiciliul acestora, competența de soluționare a litigiului care a survenit sau poate surveni în legătură cu un raport juridic determinat revine instanței sau instanțelor dintr-un stat membru, competența revine acelei instanțe sau instanțelor respective, cu excepția cazului în care convenția este nulă și neavenită în privința condițiilor de fond în temeiul legislației statului membru respectiv. Această competență este exclusivă, cu excepția unei convenții contrare a părților.

Însă, chiar și în prezența acestei dispoziții de drept unional mai sus redate, o clauză atributivă de competență inserată într-un contract de transport (aerian în cazul de față) nu este total exclusă controlului caracterului abuziv, întrucât Directiva nr.93/13 privind clauzele abuzive constituie o reglementare generală cu caracter de protecție a consumatorilor și care are vocația de a se aplica în toate sectoarele de activitate economică: cauza C-290/16 Air Berlin, Hotărârea din data de 06 iulie 2017.

În acest sens, instanța unională s-a pronunțat relativ recent în cauza C-519/19, prin Hotărârea din 18 noiembrie 2010, prin care a statuat că, potrivit unei jurisprudențe constante, noțiunea de clauză atributivă de competență trebuie interpretată drept o noțiune autonomă de drept al Uniunii și trebuie să se confere deplină aplicare principiului autonomiei de voință pe care este întemeiat articolul 25 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1215/2012. A reținut C.J.U.E. că, instanța sesizată are obligația de a examina *in limine litis* dacă clauza atributivă de competență a constituit efectiv obiectul unui consimțământ între părți, care trebuie să fie exprimat în mod clar și precis, formele impuse la articolul 25 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1215/2012 având în această privință rolul de a asigura stabilirea efectivă a consimțământului. Pentru a contesta competența unei instanțe de a soluționa o acțiune în despăgubire formulată în temeiul Regulamentului nr. 261/2004 îndreptată împotriva unei companii aeriene, o clauză atributivă de competență inserată în contractul de transport dintre un pasager și această companie aeriană nu poate, în principiu, să fie opusă de aceasta din urmă unei societăți de recuperare căreia pasagerul i-a cedat creanța sa (speța ce a prilejuit sesizarea Curții de la Luxembourg a presupus cedarea de către un pasager aerian a creanței sale deținute împotriva unui operator de transport aerian către o societate specializată în recuperarea creanțelor. *Per a contrario*, se deduce de aici că acea clauză atributivă de competență poate fi opusă cu succes însăși consumatorului ce și-a exprimat voința prin acceptarea acesteia). Numai în cazul în care, în conformitate cu dreptul național aplicabil fondului, terțul ar fi succedat contractantului inițial în toate drepturile și obligațiile sale, o clauză atributivă de competență la care acest terț nu a consimțit ar putea totuși să îl oblige.

În continuare a mai reținut instanța unională că, potrivit articolului 25 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1215/2012, competența revine instanțelor respective, cu excepția cazului în care convenția este nulă și neavenită în privința condițiilor de fond, „în temeiul legislației statului membru respectiv”. Legiuitorul Uniunii a introdus astfel norma potrivit căreia validitatea unei clauze

atributive de competență se apreciază în temeiul legislației statului ale cărui instanțe sunt desemnate în această clauză, iar dacă instanța de trimitere examinează validitatea clauzei atributive de competență, aceasta trebuie, așadar, să o facă din perspectiva legislației statului ale cărui instanțe sunt desemnate în această clauză, în alți termeni, în cauza de față din perspectiva dreptului irlandez.

În concluzie a constatat C.J.U.E. că, articolul 25 din Regulamentul nr. 1215/2012 trebuie interpretat în sensul că, pentru a contesta competența unei instanțe de a judeca o acțiune în despăgubire formulată în temeiul Regulamentului nr. 261/2004 și îndreptată împotriva unei companii aeriene, o clauză atributivă de competență inserată într-un contract de transport încheiat între un pasager și această companie aeriană nu poate fi opusă de aceasta din urmă unei societăți de recuperare căreia pasagerul i-a cedat creanța sa, cu excepția cazului în care, potrivit legislației statului ale cărui instanțe sunt desemnate în această clauză, această societate de recuperare a succedat contractantului inițial în toate drepturile și obligațiile sale, aspect a cărui verificare revine instanței de trimitere. Dacă este cazul, o astfel de clauză, care este inserată fără a fi făcut obiectul unei negocieri individuale într-un contract încheiat între un consumator, respectiv pasagerul aerian, și un profesionist, respectiv compania aeriană menționată, și care conferă o competență exclusivă instanței în a cărei rază teritorială este situat sediul acesteia, trebuie considerată abuzivă în sensul articolului 3 alineatul (1) din Directiva 93/13.

Prin urmare, astfel cum rezultă din jurisprudența Curții de Justiție a U.E., fără a fi total exclusă analizei caracterului abuziv o clauză atributivă de competență inserată într-un contract de transport aerian încheiat între un profesionist și un consumator poate fi opusă acestuia din urmă, iar eventualul caracter abuziv al său urmează a fi analizat în conformitate cu legislația statului membru al căror instanțe au fost desemnate drept competente judiciare, în speța de față Irlanda.

Validitatea clauzei atributive de competență trebuie să se facă de către instanța sesizată, dar din perspectiva legislației statului ale cărui instanțe sunt desemnate în această clauză, cu alte cuvinte din perspectiva dreptului irlandez. În cazul în care o astfel de clauză este apreciată drept validă de către instanța sesizată (prin ipoteză, alta decât cea/cele menționate în conținutul clauzei atributive) aceasta își va declina competența și va proceda potrivit normelor sale interne.

Deși aprecierea clauzei atributive de competență în favoarea instanțelor irlandeze inserate în contractul de transport aerian încheiat de părțile prezentei cauze ar trebui să fie efectuată din perspectiva legislației interne irlandeze, Curtea reține că, în același timp, această clauză trebuie examinată și din perspectiva dispozițiilor art.25 alin.(1) lit.a)-c) din Regulamentul nr.1215/2012, acest act autonom și supranațional de drept al U.E. fiind cel pe temeiul căruia a fost inserată clauza contestată în prezenta procedură judiciară.

Iar în această privință, corect a reținut instanța de apel incidența statuărilor C.J.U.E. din cauza C-322/14 Jaouad El Majdoub vs. CarsOnTheWeb.DeutschlandGmbH, în cadrul căreia instanța unională a reținut că, articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială trebuie interpretat în sensul că tehnica de acceptare prin „click” a condițiilor generale ale unui contract de vânzare, precum cel în discuție în litigiul principal, încheiat pe cale electronică, care conține o convenție atributivă de competență, constituie o comunicare sub formă electronică ce permite consemnarea durabilă a convenției, în sensul acestei dispoziții, atunci când această tehnică asigură posibilitatea imprimării și a salvării textului acestora înaintea încheierii contractului.

Așadar, tehnica acceptării clauzei atributive de competență în prezenta cauză prin ”Click”-ul aplicat pe condițiile generale ale contractului de transport aerian este una ce satisface exigențele art.25 alin.(1) lit.a) și c) din Regulamentul nr.1215/2012, potrivit celor constatate în cauza C-322/14.

Dintr-o altă perspectivă, Curtea a notat că nicio susținere nu a fost efectuată în prezenta cauză din perspectiva dreptului irlandez la care părțile au trimis atunci când au convenit prin tehnica susmenționată asupra acceptării competenței jurisdicționale a instanțelor irlandeze în situația ivirii unor litigii decurgând din încheierea contractului de transport aerian între acestea. În alți termeni, recurentul nu a invocat nicio dispoziție de drept intern irlandez care ar fi putut conduce la constatarea caracterului abuziv al clauzei de competență judiciară contestată în cadrul prezentei proceduri judiciare.

3. Comentariu

Cauza mai sus prezentată evidențiază relația existentă între Directiva privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori și Regulamentul privind competența judiciară în materie civilă și comercială. De asemenea, pune în lumină modalitatea de interpretare și aplicare practică a regulilor de competență judiciară în cauzele privind contractele încheiate cu consumatorii.

În această privință, trebuie amintit faptul că, sub aspectul relației dintre Directiva 93/13 privind clauzele abuzive și drepturile pasagerilor aerieni precum sunt cele prevăzute în Regulamentul nr. 261/2004, Curtea de la Luxembourg a statuat că Directiva 93/13 constituie o reglementare generală de protecție a consumatorilor care are vocația de a se aplica în toate sectoarele de activitate economică, inclusiv în cel al transportului aerian¹.

În acest sens, este de observat că, potrivit articolului 1 alineatul (1) și articolului 3 alineatul (1) din Directiva 93/13, aceasta din urmă se aplică clauzelor care figurează în contracte încheiate între un profesionist și un consumator care nu au făcut obiectul unei negocieri individuale. În conformitate cu articolul 3 alineatul (1) din Directiva 93/13, o clauză se consideră ca fiind abuzivă în cazul în care, în contradicție cu cerința de bună-credință, provoacă un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților care decurg din contract, în detrimentul consumatorului. Așadar, patru mari condiții trebuie să fie îndeplinite pentru ca o clauză contractuală să poată fi caracterizată ca fiind abuzivă: a) să fie inserată într-un contract încheiat între un profesionist și un consumator; b) să nu fi fost negociată cu consumatorul; c) să fie contrară cerințelor de bună-credință și d) să producă un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților contractuale, în detrimentul consumatorului.

Articolul 3 alin.(3) din directivă prevede faptul că anexa acesteia conține o listă orientativă și neexhaustivă a clauzelor care pot fi considerate abuzive. Printre aceste clauze, relevant pentru prezentul studiu este și cea de la litera q) din Anexă, în acord cu care poate fi considerată abuzivă acea clauză ce exclude sau obstrucționează dreptul consumatorului de a introduce acțiuni în justiție sau de a exercita orice altă cale de atac, în special prin solicitarea consumatorului de a sesiza exclusiv o curte de arbitraj care nu este reglementată de dispozițiile legale, restricționând în mod nejustificat dovezile aflate la dispoziția lui sau impunându-i sarcina probei care, în conformitate cu legislația aplicabilă, trebuie să îi revină altei părți la contract.

Curtea a statuat în mod repetat că o clauză atributivă de competență care este inserată într-un contract încheiat între un consumator și un profesionist fără să fi făcut obiectul unei negocieri individuale și care conferă o competență exclusivă instanței în a cărei rază teritorială se află sediul acestui profesionist trebuie considerată abuzivă, în sensul articolului 3 alineatul (1) din Directiva 93/13, în măsura în care, în contradicție cu cerința de bună-credință, provoacă un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților care decurg din acest contract, în

¹Cauza C.J.U.E. nr.290/16, Hotărârea din data de 06 iulie 2017, Air Berlin c. Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände ECLI:EU:C:2017:523, disponibilă pe site-ul www.curia.europa.eu.

detrimentul consumatorului vizat¹. Sub acest aspect, Curtea de Justiție a U.E. a reținut că, obligația impusă contractual unui consumator de a introduce acțiunea în justiție împotriva profesionistului doar la instanțele de la sediul acestuia prezintă aptitudinea de a-l descuraja pe consumator în a introduce astfel de acțiuni judiciare, de a-l împiedica să se prezinte sau de a-l obstrucționa în exercitarea drepturilor conferite de acțiunea civilă respectivă.

Din perspectiva clauzelor abuzive, potrivit unei jurisprudențe constante a C.J.U.E. s-a statuat că noțiunea de clauză atributivă de competență trebuie interpretată drept o noțiune autonomă de drept al Uniunii și trebuie să se confere deplină aplicare principiului autonomiei de voință pe care este întemeiat articolul 25 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1215/2012².

Potrivit acestui articol, competența revine instanțelor unui stat membru desemnate de părțile contractante, cu excepția cazului în care convenția este nulă și neavenită în privința condițiilor de fond, „în temeiul legislației statului membru respectiv”. Legiuitorul Uniunii a introdus astfel norma potrivit căreia validitatea unei clauze atributive de competență se apreciază în temeiul legislației statului ale cărui instanțe sunt desemnate în această clauză. În consecință, dacă instanța desemnată de părțile semnatare examinează validitatea clauzei atributive de competență, aceasta trebuie, așadar, să o facă din perspectiva legislației statului ale cărui instanțe sunt desemnate în această clauză, în speța de mai sus, din perspectiva dreptului irlandez. Pe de altă parte, revine instanței sesizate cu un litigiu precum litigiul principal sarcina de a aplica legislația statului ale cărui instanțe sunt desemnate în clauza menționată, interpretând această legislație în conformitate cu dreptul Uniunii și în special cu Directiva 93/13.

4. Concluzii

Directiva nr.93/13 privind clauzele abuzive din contractele încheiate cu consumatorii are o aplicabilitate generală, prezentând aptitudinea de a fi aplicabilă tuturor contractelor încheiate între profesioniști și consumatori, mai puțin în acele ipoteze expres prevăzute în conținutul său³. Printre alte clauze ce pot fi apreciate ca abuzive, figurează și cea referitoare la excluderea sau obstrucționarea dreptului consumatorului de a introduce acțiuni în justiție sau de a exercita orice altă cale de atac, în special prin solicitarea consumatorului să sesizeze exclusiv o curte de arbitraj care nu este reglementată de dispozițiile legale, restricționând în mod nejustificat dovezile aflate la dispoziția lui sau impunându-i sarcina probei care, în conformitate cu legislația aplicabilă, trebuie să îi revină altei părți la contract.

Astfel, în principiu, clauzele inserate în contractele încheiate între consumatori și profesioniști prin intermediul cărora se stabilește competența de soluționare a eventualelor litigii dintre părți în favoarea instanțelor de la sediul profesionistului sunt abuzive conform unei jurisprudențe constante a instanței unionale.

Spunem în principiu, pentru că, în condițiile art.17 alin.(3) din Regulamentul nr.1215/2012 din cadrul Secțiunii nr.4 a Capitolului II din Regulament, dedicată competenței judiciare în materia contractelor încheiate cu consumatorii, sunt excluse contractele de transport (altele decât cele care, pentru un preț forfetar, oferă o combinație între călătorie și cazare) de la regulile cu caracter

¹Cauzele conexe C-240/98 și C-244/98, Hotărârea din data de 27 iunie 2000, Océano Grupo Editorial și Salvat Editores, ECLI: EU:C:2000:346, disponibilă pe site-ul www.curia.europa.eu.

² Cauza C.J.U.E. nr.C-519/19, Hotărârea din data de 18 noiembrie 2020, Ryanair DAC c. DelayFix, fostă Passenger Rights sp. z o.o., ECLI:EU:C:2020:933, disponibilă pe site-ul www.curia.europa.eu.

³Potrivit art.3 alin.(2), dispozițiile prezentei directive nu se aplică clauzelor contractuale care reflectă acte cu putere de lege sau norme administrative obligatorii sau dispozițiile ori principiile din convențiile internaționale la care statele membre sau Comunitatea sunt părți, în special în domeniul transportului.

special enunțate în favoarea consumatorului de această secțiune, art.18 și 19 din Regulament¹. Legiuitorul unional nu a simțit nevoia ocrotirii consumatorului ce încheie în această calitate un contract de transport (de orice tip) prin includerea sa în cadrul sistemului de protecție pus la dispoziție de regulile jurisdicționale edictate în favoarea sa în cadrul Secțiunii nr.4 din Regulament.

Prin urmare, regulile mai favorabile instituite în favoarea consumatorilor din cadrul contractelor enumerate la literele a)-c) ale art.17 alin.(1) din Regulament (în fapt, cvasimajoritatea contractelor încheiate de această categorie specială) sub aspectul instanțelor ce pot deveni competente a soluționa un eventual litigiu încheiat cu cocontractantul profesionist nu își găsesc fundamentarea și pentru ipoteza contractelor de transport.

Consecința logică ar fi aceea că, pentru astfel de contracte de transport neincluse în aria de acoperire a Secțiunii a 4-a din Regulamentul competenței judiciare, competența de soluționare a unui litigiu care a survenit sau poate surveni în legătură cu un raport juridic determinat poate fi stabilită în mod liber prin convenția părților contractante. Credem că o astfel de convenție atributivă de competență nu este una ce prezintă caracter abuziv potrivit jurisprudenței constante a Curții de Justiție a U.E. în cauzele având ca obiect contractele încheiate cu consumatorii menționate la art.17 alin.(1) lit.a)-c) din Regulamentul nr.1215/2012. Imperativul protecției părții mai slabe din punct de vedere economic și informațional nu își găsește justificare în astfel de cauze, din moment ce, așa cum am arătat, regulile cu caracter special edictate în materia competenței judiciare, destinate a proteja consumatorii, nu sunt aplicabile contractului de transport.

Totuși, pentru ipoteza acestui tip de contract în cadrul căruia părțile au convenit asupra unei clauze atributive de competență, instanța sesizată, prin definiție alta decât cea asupra căreia părțile au convenit, trebuie să aplice regulile de drept internațional privat intern, coroborate cu cele ale art.25 din Regulamentul nr.1215/2012 și să respingă acțiunea introductivă ca nefiind de competența instanțelor statului membru sesizat.

Astfel cum se degajă din conținutul art.25 alin(1) teza a doua din Regulament, fiind constant reținut și în jurisprudența C.J.U.E., pentru ipoteza în care instanța dintr-un alt stat membru decât cel stabilit prin clauza atributivă de competență este sesizată cu însăși caracterul abuziv al clauzei respective, analiza acestui caracter (fără a putea fi *de plano* reținut, ca în situația celorlalte contracte cu consumatorii ce cad în sfera de incidență a art.17 alin.1 lit.a)-c) din Regulament) va trebui efectuată prin raportare la dispozițiile legale de drept substanțial din legislația statului membru ale cărui instanțe au fost desemnate competente de către părțile semnatare, în mod special interesând aici instanțele de la sediul contractantului profesionist.

¹ Potrivit mențiunilor art.18 alin.(1) din Regulamentul nr.1215/2012, un consumator poate introduce o acțiune împotriva celeilalte părți la contract fie înaintea instanțelor din statul membru pe teritoriul căruia partea în cauză își are domiciliul, fie, indiferent de domiciliul celeilalte părți, înaintea instanțelor din locul unde consumatorul își are domiciliul. (2) Acțiunea poate fi introdusă împotriva consumatorului de către cealaltă parte la contract numai înaintea instanțelor din statul membru pe teritoriul căruia consumatorul își are domiciliul. (3) Dispozițiile prezentului articol nu aduc atingere dreptului de a introduce o cerere reconvențională la instanța sesizată cu cererea inițială, în conformitate cu prezenta secțiune. Articolul 19 prezintă următorul conținut: De la dispozițiile prezentei secțiuni nu se poate deroga decât prin convenții: 1. ulterioare nașterii litigiului; 2. care permit consumatorului să sesizeze alte instanțe decât cele prevăzute în cadrul prezentei secțiuni; sau 3. încheiate între consumator și cealaltă parte la contract, ambii având la data încheierii contractului domiciliul sau reședința obișnuită în același stat membru, convenții care atribuie competență instanțelor din statul membru respectiv, cu condiția ca aceste convenții să nu fie interzise de legislația statului membru în cauză.